

avskrift.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 8599:1-11.

uppt. av Hof Christoffersson
Fr. Alstrand

Skåne
Mbo h.d.
S:t Olofs sw.
avskr. 1942.

S:t Olofs kyrka	s. 1-9.
Om offring.	s. 10.
S:t Olofs yra.	s. 11.

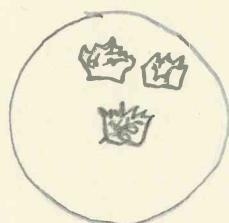
UTDRAG UR WASSBERG BESKRIFNING OM S: OLOFS KYRKA

I

LUNDSS STIFT.

förf. ac Carl a Wassberg Phil. Mag. o v. pastor, Comm. i St Olof - Lund 1819. Tryckt hos Direktören Carl Fr. Berling
? .i Lunds univ. bibl. 28/1 1918.

§ 1

Om kyrkan läge p. 1-8

S:t Olofs socken som nu kallas efter kyrkan, har i forna tider, hetat LUNDKINDE eller LONKINNA.

Lärar då först höjs med Lund, Kristen Kind ordet Kind eller Kinde; men när i hör det betyder, deras ägon som en ähr tillfactilsig kände, I gamle Göthi kan en känd = fylkes eller lyd = kung, d.s.k. skulle betyda Kunungs-Lund. Det berättas åtminstone af allmogen, att, i söder från kyrkan, skall fordom warett ett slott, på hwilket en drottning bodt, wid namn Haka som skall ha lärt ortens gamla inbyggare, som förut lefde på wildt, rönts - i skogstrakter, at uppodla jorden. Till någon sådan byggnad finns det nu inte det minsta tecken. (St: Olufs gård kan ju vara stället!) men berättelsen, efter många århundraden, kan likwäl ordet Sann: (Bollerups var ju Kyrkans försvar o patron - Se Olof Stisen Kagnas brefhit - p.180, Lund kinda Barbara Stig Ols har omkring 1460 talet fått St: Olofs skogen i Måsekyrka å Willas ting).

I stället för Drottning Haka, kanske det skall vara Drots = konung Haka. För Sjökonung Hake i Sölwe hade i gl. tider sina tillhåll här omkring warande vikar. När då dessa vilka efter öfverstådna vikingefärder, kanske under det Sölwe bott i Sölfvisborg. K. Hake residerat i Lund-kinde. - Eller Ka kind på på tyska bityder liten, derför att orten i jemförelse med andra är liten. - Eller det är det gl. Kinda = itända D.v.s. itända träd i topp och låta dem ned bränna till till Roten.

Lashebram beridta sådant dåd att bränna aska. För den skull möjligt namn vara af allmogen flitig. askbränning och skogsödande.

Namnet Lunkind har socknen haft till mellan 1570 - 1670 I 1569 års Lundebok heter N; S: Olofs Kirke i Lundkinde Sagn; men i 1671 års jordref.mings prot: kallas det redan S. Olofs socken. anm. 2 Man vet at Lund var i gl. tider ett mycket vanligt namn för ständer o. marknadsplatser. Sokenbaren kalla vanl. St: Olofs by för stad. Då någon, på tillfrågan, säger med , att han kommer ifrå eller ämnar sig till staden, menas S. Olofs by. Hela fältet mellan Kyrkan och prästgården har ock i äldre tider warit marknadsplats.

§2.

OM ST: OLOFS FÖRS. STORLEK I HEMTAL:

Socknen är en af de minsta i Albo härad $\frac{1}{2}$ mil i bredd 1 mil i Längd $9 \frac{10}{16}$ mt. Anm. 1.

Fines tillika åtskilliga hus, som icke äro belagna på några hemmans-ägor o. betala Krono= Kyrko= o. Prest= tionde. Dem äro. Korsebro, Bösahus, Hamanshus, Förbättringer och fästerna i St. Olof o. Måsa-lycko.

Äfven äro här flera skogsjordar under namn af lotter neml: Stubbedums= Lotten, Skånsbäcks= Lotten, Sjunka= Lotten Store Pers= Lotten, Histnbros= Lotten och De Dödas= Lott. Dessa s.k. lotter tros hafva i äldre tider varit Krono parker, men nu tillhöra de vissa herxskaper i de närmast härom kring belägna sockn.

Anm. 2.

I de nu uppräknade hus i torphän hafva för 140 år sedan (1679) och äfven lång tid derefter, en otrolig mängd af Liderliga personer Röfware, tiufvar och s.k. Snapphanar uppehållit sig. Efter dessa bofvar har denna socken länge, ja, äfven i senare tider spredt ett elakt rykte omkring sig. I synner hafva Ekeröd, Maryd och Attusa varit kända Mordbrännare och Snapphaners tillhåll. Om Maryd hafver man ännu i behåll detta ordspråk: "Alla foglar glädja sig af dagen, af dagen, men Maryd, der löpa hvar och en med sin ljuspingle, båd' ud och ing, och ropar udi höj och spring ja rärs då dars, ja rärs då dars." Detta skall haft afseende på Snapphanarnas hemmavarande hustrur och öfriga Fruntimmer, som om nätterna voro rädda att det skulle dagas för fort, så att deras, ute på röfveri varande, Manspersoner icke skulle, innan dager, hinna hem, utan i stället blifva gripna och ihjäslagne.

§ 3.

OM SOCKNEN FOLKMÄNGD O. KOMMUNIKATER.

§ 4:

OM ORSAKEN TILL KYRKANS NAMN.

Att Socknen erhållet sitt nuvarande namn St:Olofs Socken, efter sin Kyrka, som ifrån början hetat St: Olof Kirkae och Kyrkan, är utan allt tvifvel. Äfven så säkert är det, att Kyrkan fått sitt namn till en åminnelse efter Norske Konungen Sant Olof eller Oluf den Helige. Men, för att komma till rätta grunder, hvarför denna och flera Kyrkor blifvet uppkallade efter nämde Konung, anser jag nödigt lemlna en kort berättelse om denna Kungs lefnadslopp. Norske Konungen Olaf, med tillnamnet den Helige, lefde på den tiden då Christendomen först blef känd i dessa Nordiska Riken. Han föddes hit till verlden år , efter Christi födelse, 995. Hans fader var en Norsk Lydkonung, vid namn Harald Gränske, och hans moder skall hetat Asta. Af sina Föräldrar, som sjelfva voro Hedningar, blef han uppfostrad i all Hednisk villfarelse och afgudadyrkan. På sitt 20:de år blef han ytvald till Konung i No-rrige. Han ingick förbund med sin svåger Konung Amund i Sverige att hälsa på i Danmark härjar och plundrar på det grufligaste. Kong Knut kom vid första underrättelser jagade efter Olof som begifvit sig till de Skånska Kusterna, där det vid Åhus kom till en häftig sjödrabbning Olof tillvanlig sig segern, men förföljde honom ej utan blef liggande stilla med sin flotta i Helge Å till våren då han åter begaf sig till Norige. Men som han icke vidare akta-

M. 8599:3.

des af sina undersåtar lemnade han Fäderneslandet för alltid och begaf sig till Ryssland, till Konung Jaerestav som var gift med hans gemåls syster Ingegerd. Han stod på en resa till Jerusalem tyckte han sig af sin företrädare Olof Trygvärrsson i en dröm bli-va uppmanad och på ~~Norrmannens~~ underdåliga böhfallan företog han i stället, igenom Sverige, återresan till Norrige. Under vägen skaffade han sig af döpta och Kristna bekännare en väldig krigshär. Norrmännen satte sig till motvarn och behöllo slutligen se-gern sedan de i början blifvit tillbakaslagna vid en By i Norrige benämnd Stickelstad. I denna träffning slutade Konung Olof, efter att hafva erhållit flera dödliga sår, sin oroliga jordiska lefnad den 29 juli 1030, i en ålder af 35 år. Hans lik blef sedermera uppsökt och nedsatt i Dronthelms Domkyrka. Som han af sina Lands-män blef dräpt för fortplantande af Christi Evangelium förklara-des han efter döden för en matur och blef af Romerske Påfven Banedutus VIII, upptagen ibland Romersk-Catolska Kyrkans Helgon, samt kallad Sanctus Olavus eller Sanct Olof- Vid hans död utbredde sig ryktet och kom i anseende, till aflägsna orter. Såsom tecken till sorg öppnade jorden oräknliga Vattukällor, Strykande af yxor eller svärdet botade Åkommar och Sjukdommar o. pådragande af kläderna Lifs ock lett ~~lätt~~ Barnsbörd m.m. Som och Minnesstoder Altaren och Kyrkor invigdes och efter honom uppkallades. Ibland dessa äro S. Olof Kyrka Källa och Capell i denna socken.

Anm. 1., Wid pass 300 alnar ifrån Kyrkan, i söder, vid S. Olofs Gård är den bekanta S: Olofs Källa det ställe der S: Olof skall vara ihjälslagen, men meningen är nog att källan uppkommit samma år S: Olof blifvit mördad. Källan har den Egenskapen att vattnet löper så hastigt ur källådran att det har en betydligt läkande kraft att boda sig i och bota yttre skador ögonflussar, Huggsår, Kiäftsår, Ledvriekningar hvarför det begagnades på flera mils afstånd, Likvälv är berättelsen troligare, att Kong Olof under sitt vistande i Socknen, sjelf uppfört och låtet uppvisa den för sin Håfhållning då icke något bättre vatten finnas på hela Orten.

(Min O. Ch. anm. Källan har otvifvelaktigt varet en hednisk offerkälla och platsen en offerlund deraf namnet Lund = Kinna.

Anm. 2. Åter vid pass 300 alnar från Kyrkan i norr har det gamla S: Olofs Capell stått. Detta stället är mycket märkvärdigt, fastän flera Antiquier, till och med under min närvaro, varit här och hastigast besett Kyrkan o ingenting vidare.

Grundmurarne, som nu kallas Capellets Grund, äro än i dag i be-håll. Wid mätning finnar man att detta Kapell varet 16 alnar långt och 8 dito bredt. Stället är tillika omgivet af en temligen hög jordvall. Berättelsen är att S: Olof låtet uppföra denna borg och tillika sägs att Kong Olof någon tid sjelf bodde i Socknen på Sy: Olofs Gård när han efter Sjödrabbeningen med Konung Knut vid Åhus låg med Flotta i Helga å. Kanske i sjelfva Kapellet när han for tillbaka till Norge äfven lemnade det Socknen till Helgedom. Likvälv noga betraktat har (Capellet) utseendet af Gömställe i den-na aflägsna Skogstrakt och Fäst vid oför dad öfverumplig för att sedan blifvit et Kapell hvarmed stället än i dag kallas.

M. 8599 : 4.

==§ 5.==

OM KYRKANS ÅLDER.

Man slutar af den gamla stora Dopfunten och andra gamla modiga byggnadssätt - helt olika sjelfva Kyrkans och håller troligt att hon är byggd i 12 te Sexulus och kanske emellan åren 1100 och 1150. Socknefolket säger den byggdes på samma dag som Kyrkan i Lund då socknen hetat Lunde hvars kyrkor hon till utseendet mycket liknar.

*Koret fr. 1100:t
längskieppet om-
byggt omkr 1350*
(Min anm. O.Ch. aldeles fel uppskattnin o ålder var mycket yngre tid, och är nog ej häller den äkta Kyrkan på platsen utan ombyggd.

E. L. g.

==§ 6.==

OM KYRKANS UTSEENDE yttra

OM DE NIO ALTARENS BRUK.

Det nedersta Altaret, som utan tvifvel, stått i sydvästra hörnan af Storkyrkan och i hvilken dopfunten varet inmurad, har troligen blifvit brukadt till den Heliga Döpelsen och haft namn Dop-Altare. Orsaken härtill har förmodligen varit den, att såsom ingången till Kyrkan här, igenom portarna varit stor, så är ock, i andligt afseende ingången igenom det Heliga Dopet, till den Christne Församlingen icke mindre utan sådan, att alla, af allahanda Folk och Språk kunna i dessa Församling inkomma. Det Altare, som säkerligen stått vid denna igenmurade norra dörren, igenom hvilken, vid Gudstjenstens slut, då de andra dörrarne förmodligen varit tillslutna, Kyrkofolket troligen gått ut av Kyrkan, har helt säkert varet altare vid vilket Dödsmessan, för de Aflidnas befrielse ifrån Skärselden blifvit afsjungna o Kyrkans Likbår där Liken nära jordfästa de har här sitt ställ.

Att Dödsmässö Altaret, att den yttre Församlingens Ledamöter gingo dena vägen ur Kyrkan till sina Hemvist så ock den saliga igenom döden till den stridande Kyrkan på jorden till säte i att i Fädernestad i Hemmelen, S. Annas Altare - Kyrkogångs Altare o. Mat altare att Kyrkogårdshustrurnas förning af Matvaror till Tacksamhetsoffer för Kyrkoherdens besvär.

Trefaldighets Altaret offer Altaret att offfar penningar der offerkistan o fattigstocken.

Rök - Altaret För de i Catholska tiden bruklig Räkningsujnen der en jämn Eld nyttjades för rökningen och ljusens antändande.

§ Marie-Altare SmörjeAltare i hvilket finnes en vidluftig ihållning deruti ett stort Mässingsfatt ganska noga derefter afpassatt. Man vet att Catoliker hade en invigd Smörjelse för att blifva kraftigt beväpnade till strider emot allehanda onda frestelser. Smörjelsefester.

StoraAltaret och 2:ne Wrå altare bestämde för allmänne Mässa eller Gudstider och förklarar Nattvarden .

Det ena Wrå Altaret föreställer stå å Brudet och det andra Winet innom Nattvardens förrättande.

OM BILDERNA PÅ ALTAREN

Sjelfva Altartaflan föreställer Kristi Himmelsfärd. På begge sidor om, äro på tjocka gångjern dubbla Flygeltaflar, som efter godtyckelse öppnas och åter tillslutas Bilderna betecknar Christi Lefnads Historie, De hafva, för vid pass 50 år sedan, varit mycket vackert målade och förgyldta, men, vid den Reparation, som år 1769, vid då varande Kyrkoherde Vaxance, blef inställd på stolorna blefvo dessa taflor, med deras bilder öfverstrukna med grå färg på sätt de nu förefinnas. - På S: Anna Altare föreställer S: Anna Jungfru Mariä Moder sittande på en liten bänk med krona på hufvudet och vänstra handen omkring Jungfru Mariä som sitter på hennes knä och har barnet Christus i sitt sköte. På trefaldighets = eller offer Altaret äro liksom upp och nervända trappstig, ofvan-

för hvilka Gud Fader föreställes sittande på sin Gudomstron och hållande emellan händerna ett Kors på hvilket Guds Son betecknas vara fastnaglad. Öfverst uppe skall hafva hängt en hvit Dufvobild, hvarigenom Den Heliga Ande varit afbildad, men den har fallet ned och i senare tider kommet bort. Bakom tronen är liksom en spegel eller ett fenster med mångfaldiga småhål eller rutar och innanför äfven så många små kamrar. Rummet, där bilderna äro, skall nog föreställa Himmelriket, de upp och nedvända trappstegen svårigheten att komma till Hemmelen och spegeln eller fönstret skall troligen hafva afseende på det som läses i I Cor. 15:12 Wi se nu igenom en spegel uti ett mörkt tal, men då ansigte emot ansigte. De små kanzarna skola nog beteckna de Saligas Hemvist. i He mmelen och syfta på orden Christus talar i Joh 14:2 1-20 Frs d 2sbok. - På S. föreställar Jungfru Maria sittande med Krona på hufvudet och omgifven af en ljusblå (ufverklud ej tydl) Med sin venstra hand framräcker hon barnet Jesu. Omkring henne vid begge sidor, på ett par små flygeltaflar, synas flera fruntimmars bilder, hvilka, efter hvad som ännu berättas, skola beteckna de Heliga Qvinnor, som, i början af Nya Testementet, för Evangelii bekännelse skall, undergått Marturdöden. Här ofvanför har äfven hängt en Dufvobild, som nu ligger på Altaret nedfallen. Jemte ett söndrikt timglas, som förut stått på predikstolen, får man här äfven se en liten bild af en vacker Yngling som håller i högra handen en lie i det venstra ett timglas, och med högra foten trampar på en Hufvudskål. Härunder föreställer på et förträffligt sätt, Döden, som icke, hvilket man stundom finner, bör vara afbildad någon rysvärd och förskräckande gestalt, ty för en rätt Christen är den alltid angenäm och anses såsom en efterlängtad Wän, som skall en gång föra honom till ett bättre och sällare lif än det närvarande.

==§ 10.==

OM S. OLOFS BILD.

I Corkyrkan, på norra väggen, öfverst vid Fruntimmersstolraden, är fästad den bekanta S: Olofs bild o Den är af ek och 3 fot i längden. S, Olof hafver här om lifvet ett förgylt Bälte, på hvilket synas 4 Hufvudskålar, på Axlarne en ljusblå Mantel Skor på fötterna Dels som Konung och dels som Martur hafvar han Krona på hufvudet. Hans skägg räckar honom långt ned på bröstet. I högra handen hållar han en Silfveryxa och i den vänstra en Kalk, i hvilken Jordklotets föreställer simmande. Med högra foten trampar han på ett fyrfotadt djur som liknar till hufvudet en Menniska, till fötterna en Björn till stjert en Drake och till den öfriga kroppen ett Lejon. Då man vet att S. Olof, i lifstiden bar högsta vördnad för Kristendomen och med en outtröttlig ifver, arbetade på sina Undersåtars omvälvelse dertill, såsom ock, att han var så fullkomligen öfvertygat om, att hela verlden var återlost igenom Christi Blod, att han ansåg att de, som icke godvilligt ville antaga denna försoningslära borde därtill tvingas, så finner man utan svårighet, hvad yxan vill betyda i högra handen och Kalken i den vänstra. Det underliga djuret på vilket trampar, skall, utan tvifvel, beteckna de rysvärda Hedningarnas endomen, den han höll icke bättre värd än att i grund nedtrampa.

Dessa Insignier skulle ock kunna föreställa S: Olofs dödssätt såsom Martyr, men då ~~hade~~ kalken bort vara i högra och yxan i venstra handen, Den förra meningen lärar därföre vara den lille mansbilden, som er på högra sidan och synes spela på Violer. Det är bekant att Forntidens Hjeltar satte ett högt värde på, att hafva i sitt sällskap sådana män som hvarje gång, de utförde någon lycklig Krigs=Maruwerk, strax kunde i rim författa, och med sång och strängospel verkstelle, desse hjeltars beröm. En sådan Rimmakare, Sångare och Violinspelare föreställer denna bild. Som dessa Skalder, i jemförelse med de Hjeltars hvilkas lof de förkunnade, voro helt obetydliga, så är ock den omnämnda bilden, i proportion, mycket liten emot S: Olofs bild, Att den på högra sidan ombehöfves ingen utveckling. Han vill med sin violin liksom säga oss att S: Olof, i sin tid varit en stor hjelte, som, igenom sitt svärd, uträttat mycket till Christendomens framgång och förkofran. - Den skrift, som är festad ofvan för S: Olufs bild, och är präntad med rödt och ~~med~~ svart bläck, är författad år 1769 af en Nådurs = Predikant, Johan Hörling. Den innehåller, efter Saxo Grammaticus och stora Rimkrönikan en kort berättelse om S: Olufs lefnad.

I en tidn. art. 23/10 1917 = och nu inträffar det märkliga att samma år som reformations 400 årsjubileum firas inom den protestantiska världen, har det upptäckts att S: Olufs bild fordom dyrkade i den kyrka som bär hans namn är betänkt angripen av tråsvamp och synas vigd till undergång. Den undergörande S:t Olufs ~~bild~~ som hulpit så många, kan ej längre hjälpa sig själf utan går en snar upplösning till mötes.

Förhållandet anmält till Vit. hist. o. ant. akademic. som väl träffat anstalter för den märkliga bildens konservering.

==§ 11.==

OM KYRKANS ÖFRIGA BILDER OCH MÅLNINGAR.

Frälsarens Crusifix finnes fästadt midt för södra stolraden och mitt för den norra ----- man ser en stor --- som, på ett förträffligt sätt, föreställer Jungfru Mariä Bebodelse, Christi Födelse, Hudflängning, Korsfästelse, Begravning, Uppståndelse och Himmelsfärden, Juda föräderi samt de Heliga Apostlars dödsätt. På Bredikstolen är äfven rundt omkring, åtskilliga bilder, som beteckna Evangelisterna och Apostlarna och äro ganska väl utarbetade och vackert målade. Vidare finnas här inga stora bilder och målningar förutom en stor träd=colafs som står i Begravningsgången, framför Likkistorna, och efter den hafvar Krona på hufvudet skall den säkerligen afbilda något helgon.

==§ 12.==

OM LIKSTENARNA I KYRKAN.

Öfverallt på gångarna äro Likstenar, men på en stor del af dem äro Inscriptionerna alldeles utnötta, De som ännu, med mer och mindre svårighet kunna läsas anföres nu här i den ordning som de i Kyrkan, ifrån Stor=Altaret nedåt, förekommår.

1. Wid Klockarestolen : - Härunder hvilar den S. Man Hendrich Stenkell, som bodde och dog i Ljunglyckorna 1702, i sin ålder 61 år
2. Wid Brudstolen: - Här under hvilar den dygdig och gudfructig Matrona

S. Metta Herr Cristen som dödde Anno 1675.

3. Midt i Choret: - Härunder hvilar fördom ährevyrdige, och vällärde, Man Herr Olof Andersson Axtorp, är född i Hullan Anno 1632 den 12 November Kallad till Kyrkoherde i Scte Olaf Z Pastorat A:o 1674 den 26 April, bortsomnat i Herranom 1695 den 18 November och förestått det heliga Ministerium flitēligen och troligen i 21 år 6 månader.

4. Wid uppgången till Predikstolen: - Under denna sten hvilar fördom edla och Gudselskande Frue Fru Brita Dorothea Pohl född A:o 1670 den 15 November var i Äktenskap med Lieutenant Herr Johan Tomer 18 år, födde 6 Barn, satt Änka 13 år, dödde 1714 den 7 December. Lifstiden 44 år 3 veck 3 dagar -

Anm. Denna Fru var således endast 13 år, när hon blef gift. Man skulle kunna tro, att jag inte sett rätt på stenen, men läsningen är ännu ganska tydlig.

5. Midt för medlersta Stolraden i Storkyrkan: - Här nedlade Commissions Landtmätaren Olof Letth och Christina Fredrica Bergklint stoftet af en älskad Son Carl Olof född den 14 Maj 1811, afled på S:t Olufs Gård den 22 Janu 1814.

6. Wid S. Mariä Altare: - Härunder hvilar salig Barnets Johannes Klingenberg, född den 16 död den 22 April 1714

D:o Johannes 1715 - Härunder hvilar salig Barnet Lisa Magdalena född den 10, död den 18 April 1718,

7. Här nedanföre på norra gången : - Här under hvilar den äreborna och dygd Matrona Saliga Anna Magareta Rogge, som bodde i Östraröd och der saligen afsomnade den 24 Maii 1731 uti sin ålders 36 år.

8. Här nedanföre: - Som Himlens Hera har med långt lif lofvat lönna De sinas Gudlighet så har han också gjett Se Sjutij ålderz måt Ty Brita Prall fått röna Att hon sin Barn Barns Barn med glädje hafva sett.

9. Nederst i norra gången: - Här under hvila de fjra from och dygdesamma hustrur nembl. Klockarens välaktade Lars Hallengrens. Den första Gundela Johans dotter Höge Gård, som i Herranom afsomnade Anno 1722 den 30 April i sitt ålders 37 år. Den Andra Elsa Pehrsson afled i Barnsbörd den 5 November Anno 1723 i dess ålder 23 år. Den tredje Anna Rasmusdotter Ramberg dödde 1727 den 10 April var 28 år. Den fjerde Christina Måns dotter, hvilken dödde den 8 September 1731 i sitt ålders 26½ år.

10. På södra gången vid Predikstolen: - Här under hvilar den unge Dreng Wilhelm Johansson Toxner, hvilken föddes hit till verlden den 3 Noveb. 1681 och afsomnade i Herranom den 10 Januari 1691.

11. Här bredevid: - Här under hvilar vår unge Son Salig Reindes Toxner var född den 10 Maji 1699 och afsomnade i Herranom den 28 Augusti 1701.

12. Här nedanföre: - Min Fahr en Bonde hvar min Mohr en Bondegumma hvarHvars ben til Domedag sin roo härunder finna Min Fahr och Mohr de haft sitt bo i Östarp. Der lefde de ihop i välstån utan bry.

Fahrs namnn Arvid var Mohrs namnn nämdes Bengta. Näst Herrans Nåd jag ej skall mehra efterträngta Än att de lefde nu oc fingo see med lust

Hur Herran hulpet migaf ungdoms quahl och pust Nu kan jag intet mehr
Föräldrar mina kära På deras döda mul til skyldig ähre För omsorg
som de haft så lägges denna steen På grafven der de roo ha för sin

Samuel Euraus Paster i Westerstad och Östraby Arvid Persson blef
död 1712 och Bengta Pehrs doter 1700.

13. Här nedan före:- Här under hvilar Trumpetaren vid skånska carabiner-
Regementet Nils Sjöstedt född år 1742 och död den 2 maji år 1816, samt

Dess hustru Eva Charlotta Cronlund född år 1748 och död den 24 juni 1810

14. Midt för St. Annas altare:- Här under hvilar fordom Inspectoren vid
vid Kungsäter nu hos Gud salig Sven Sjöberg född i Skräderöd och Skåne
den 21 april år 1697 och dödde på Elmhult den 6 nov. 1761 samt dess kära
maka Märta Palander född i Rågberga och Småland den 29 maji 1698 anm.

På en liten bläckplåt med förgylta bokstäfver, sommär fästad ofvanpå
St: Annas altare läser man, att denna fru dog den 27 januari 1781.

15. Här nedanför är en liten liksten, som tillkännagifver, att Inspe-
toren på Elmhult N. Ekelund Son Gustaf, som föddes den 9 Mars 1807 och
dog den 5 feb. 1811 här ligger begravden.

§ 13.

OM KYRKANS INVENTARIUM.

Utom en stor del äldre och nyare böcker o hvilka äro
Heims Kringla och magister Follius disputativ om St: Olufs socken i
Skåne, äger Kyrkan följande Inventarier i Silfver. En Socken Kalk med
pat.. 10 lod och St: Olufs yxa 2 lod; - Malm -: 2 Klöckor: - Mässin:
= diverse: 1 dopskål, några o.d. gl. Rökelse Karet.

214
215

anm. Man tycker som sagt att den Kyrka är mycket fattig, då hon icke
en gång äger en Kalk af Silfver., hvilket ännu är en nödvändig-
het för alla Kyrkor. I detta afseende får jag anmärka att för 2 år sedan
ägde hon icke blott en kalk med paten på 40 lod, utan och en mycket
vacker dupskål på 51 lod; men natten till den 9 juli 1817, blef dessa
dyrbarheter henne ifrån stulen. Tjuvarne äro Upptäckta, men detta
sköna Kyrkosilver är borta och lärer aldrig åter bekommast.

10.
M. 8599:10.

§ 16.

OM OFFRING.

Året igenom offras till denna kyrka. Ingen förbigår med mindre några hitkommar i den afsigt. Stundom hitsändes och offer den ordinarie Postvägen med utanskrift till Kyrkan eller Kyrkoherden. Likväl de dagar på hvilka offras i synnerhet äro Midsommar och St: Olufs dagen den 24 juni och den 29 juli. St: Olufs dagen är dock den indrägtigaste. Då församlas sig här menniskor till ett stort antal. Ifrån Morgonen till aftonen är ett beständigt in = och ut= gående i Kyrkan. I all tyshet och tillbörligt anständigt äfvenså och betrakta bilden då hvar och en nedlägga efter råd och ämn, en gäfva i offerkistan. Det är icke ovanligt att sedlar nedstoppas till och med på R:d Banko. Orsaken till dessa offar är flera. Lycklig handel, god årväxt, återvunnen helsa, öfverstånden nöd och farlighet åter andra för att bli friska och helbrejda. Detta kan så mycket säkrare men om den dagen få se otrolig mängd af blinda, döfva, halta och lama personer och flera som hafva åtskillig ohuggliga sjukdommar såsom ondskaf, Kräftskador, skabb Bölder m.fl. Något papisteri lärer detta nu för tiden icke föröfvas med bilderna. Dock har hänt i äldre tider vid dessa. Så dant är känd in i kyrkan hafva de helt sagta och alvarsamt, framgått till offer altaret och, under ett värdefullt betraktande af bilden der inför nedlagt sitt offer i offerkistan. Derefter hafva de uppåt I St: Olufs bild och 9 ggr i rad, nedtagit och åter upphängd yxan vid den, vid hvarje, nedtagning, 9 ggr struket sig på den del af kroppen, som haft någon svaghet. Sedan hafvar de gått tillbaka bort till ynglingen vid och struket sig med den lia, lika många ggr., som med yxan. Härpå hafva de hulpet sig till S. Oluf Källa för att dricka och bada sig. För yttre sjukdom hafva de badat sig med dess vatten, och för de indre drucket deraf. Men som icke läkandet kan begäres de de till skänks, så hafva de vid bortgåendet såsom betalning för vattnet, äfven offrat i Källan icke blott koppar och silfverpenningar utan och i denna tid då en haft mycket få Skiljemynt, nedkastat sedlar och handelspartiklar, ja ock åtskilliga födoämnen, af hvilket en använt Bröd och ost i synnerhet passande.

anm.: S: Olufdagen infinna sig ock här flera handtvärkare, jordbrukare och Krämare, så att den dagen hålls ock härstädes ännu marknad. Till år 1801, fast än den 29 juli för åz ju söcken dag, så, in öppnas, hölls Gudstjenst som kallades Olufsmässan. Men som nämde är den ord. marknaden blef aflyst, då, i följderaf, upphördes och med olufsmässan. Likväl ha de vanlige offringen bibehållet sig. På det man må hafva öppet inträde i Kyrkan efter behag, så, S: Olufsdag infall i vickan, församlar sig gerna folket till söndagen förut, då kyrkan är så fullproppad af människor att prästen har ofta största svårighet vid att komma upp till predikostolen. De följande dagar i vickan till dagen efter S: Olofsdagen vid vilken tid de tro sig, se de gl. markesplatser med köp och byte, Dans och spel, och sluta merändels den glade festen här, som annorstädes på Landtmarknader vid Trätor, Svordom och slagsmål.

St.: Olufs Yxa säges för hafva väget 2 mark i st. för nu 2 lod. Tyska
frun på St: Olofs gård, som havet för vid pass 200 o 300 år säges ha
borttaget gl Yxan å gjort deraf 1 dussin matskedar.
Derefter kom hon i så stor fattigdom att hon
sälja skedarna. Föll i en ti ^{heues} voro förgäfves.
Tänkte då förhållandet med yxan var orsaken till hans iråkade nød. I
sin fatighet hade hon inte utväg att göra yxan större än den nu är
därefter, som alltid lika fattig.

original.

M.8599: 1-15.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skåne
Malmö h.d.
S:t Olofs sn.
avskr. 1942.

uppt. av Olof Christoffersson
Från Malmö.

S:t Olofs kyrka.

s. 1-14.

Om offring.

s. 13-14.

S:t Olofs yra.

s. 15.

Utdrag ur Wassberg beskrifning om

S: Olofs
i Kyrka

Lunds Stift

förf. av Carl a Wassberg Phil. Mag. o o pastor,
Commiss i St. Olof — Lund 1819 Tryckt hos Sörikt
urn Carl fr Berling Lär i Lunds univ. bibli. 28/1818

§ 1 om kyrkan här p. 1-8

avz 1. St: Olofs socken som kallas efter kyrkan, har
i forna tider, hetat Lundkinde eller Lonkinna.
Lär da fört häls med Lund, Kristin kind ordet
Kind eller Kinde; men när i här det betyder, deras
ägon som en äre infestisig hande, & gamla Göttheit
som en Kind = fylkes eller lyd = kung, d. s. k. skulle
betyda kungs-Lund. Det berättas åtrumstone af
allmogen, att, i söder från kyrkan, skall fordom
varit ett slott, på vilket en drattning bott, vid namn
Haka som skall ha lärt ortens gamla inbyggare,
som förr lefde på vildt, rökt - skogs trakter, at
uppodla jorden. Pus nejmr sådan bygg nad finns
det nu inte det minsta tecken (St: Olofs gärd kan
ju vara stället!) men berättelser, efter många år.
hundraden, kan likväl ordet sann: (Bollerups
var ju kyrkans förste och patro - Se Olof Stens
krugnos brevhi - p. 180). Lund Kinda Barbara
Stig Ols har omkring 1460 taft fått St: Olofs ska-
gen i Måse kyrka å villad ting).

Förfallet för drattning Haka, kanske det kallare
drats = konung Haka! För förföring Haka i Sölve
hade i gl. tider sino tillhåll här omkring varande
viker. När då dessa velko efter afvarit idag vikinge
färder, kanske, hade det Sölve bott i Sölvis borg. R.
Haka residerat i Lundkinde. — Eller Ka kind på
på tyck betyder liten, deraför att sonen i jämförelse
med andra är liten. — Eller det är det gl. Kinde = itando
S. v. s. itando träet i Topp och låta dem ned bränna till

ter Ratin. Loshebram berättta sådant därför att
branna arka. För den skall möjligt nämn. varer af cell
mogn flitig. arksbrämning och skogs ådande.

Namnet Lundkind har sannhinn haft till mellan
1570-1670. I 1569 års Landebok heter N: S. Olofs
Kirke i Lund kind Sogn; men i 1671 års jordreg.
näms prot: kallas det redan S. Olofs socken.
ann 2 Man vet att Lund var i gl. tider ett mycket
vanligt namn för stads händer & marknadsplatser. Soke-
baren kalla vaul. St: Olofs by för stad. Da någon, nu
tillfrågan, siger med därhanda, att han kommer ifrån
eller sätter sig till staden, menas S. Olofs by. Hela
fältet mellan Kyrkan och prästgården har dock i äldre
tider varit marknadsplats

§ 2 Om St: Olofs sons. storkirk i Hem. tal:

Socknen är en av de minsta i albo härad $\frac{1}{2}$ mil
i bredd 1 mil i längd $9\frac{1}{6}$ mil.

Ann 1. Som tidigare återhölls, har, som inte är belagda
nägre hemmans ägor & betele Krono = Kurbo & Preströds
som äro. Konsebra, Bodahus, Hannushus, Fribätt-
ungen och fästuna i St. Olof & Måsalycke.

Huru äro här flera skogsjöndar under namn af Öster,
West, Stubbedams = Lötter, Skänsbacke = Lötter, Gimkä-
Lötter Stone Pers = Lötter, Hjortabro = Lötter och De Gä-
das = Lötter. Detta s. k. lötter tror hafva i äldre tider
varit Krono parkar, men nu tillhörda de vissa herkavar
i de närmast hörum kring belagda socken.

Ann 2; I de nu upprättade hus i torphus hafva förr 140
är sedan (1679) och ännu längst biderefter, en obetydlig mängd
af Lüderigo personer. Rosvane, Tisvane och s. k. Snappi-
hanar uppehållit sig. Efter dessa befure har den na sakten
länge, ja, ännu i senare tider sprejt ett slakt rykte om sig.
I synner hafva Ekeröd, Maryd och Attusa varit kända
Mondbrämningar och Snapphaners tiohundra. Om Maryd haf-
ver man ännu i behåll detta ordpräkt: "Alla saglar gladja
sig af dagm, af dagm, inn Maryd, der läpa ho ar

och en med sin hjärsing, båd' ud och ing, och rupper
udi höj' och spring ja rärs dā dars, ja rärs dā dars."
Dets ikall hatt affeende på Snapphanarnas hem-
marande kultur och öftiga Fruntimmer, som
om nätterna voro rädda att det skulle glasas fört
, så ut deras, ute på resvär varande, Manspersoner
iike skulle, innan dags, himm hem, utan i stället
blifvo gripna och ihjältagna.

S. 3. Om Socknen Folkmanget o Komunen Kater.

S. 4 Om orsaken till Kyrkans Namn.

Att Socknen erhållit sitt nuvarande namn St: Olofs
Socken, efter sin Kyrka, som ifrån början hetat St: Olof
Kirka och Kyrkan, prypt uti trivsel. Huruva sāsakert är det,
att Kyrkan fått sitt namn till en ännuvelse efter Norske
Konungen Sunt Olaf eller Olaf den Helige. Men, för att
komma till rätta grunden, hvarför denne och flera Kyrkor
blifvit uppkallade efter namne Konung, anter jag mödig
lennu en kort berättelse om denna Königs lefnadslapp.

Norske Konungen Olaf, med tillnamnet den Helige, lefde
de på den tiden do' Christendomm fört blif hänt i
dessa Nordiska Riken. Han föddes hit till verlden år
, efter Christi födelse, 995. Hans fader var en Norsk
Lydkonung, vid namn Harald Grånske, och hans
moder skall hetat Asta. Af sina Föräldrar, som sjef-
va voro Hedenningar, blef han uppfostrad i all Hede-
nik villfarelse och affguda dyrkan. På sitt 20:de år
blef han utvald till Konung i Norrige. Han ingick förbund
med sin sviger Konung Arnund i Sverige att hälta på
i Danmark härjar och plundrar på det grusligaste. Kong
Knut kom vid fört underrättelser jämte eftre Olaf
som begeft sig till de Skånska Kusterna, där det vid
Ahus kom till en häftig Gödrabbing olaf till van sig
segern, men förföljd honom ej utan blev liggande stilla
med sin Flotta i Helge Å till värn då han åter begeft sig
till Norrige. Men som han icke vidare aktädes af sitt un-
dersåtar lmnade han Fäderneslandet för attifv och

begaf sig till Ryssland, till Konung Jarl Gustav som var gift med hans Gemals systrar Ingigerd. Han vistades på sin resa till Jerusalem tyckte han sig af sin soneströdare Olaf Tryggvasson i en dröm bli förmåndad och på Normaniens underdåriga bonfallan företog han istället, igenom Sverige, återresan till Norrige. Under vägen skaffade han sig af dupta och Kristna bekännare en väldig krigshär. Normanien satte sig till motvärn och behöll ställigen segern sedan de i början blifvit tillbaka slagna vid en By i Norrige benämnd Stirklestad. I den nära bräffning slutade Konung Olaf, efter att haft en helhet flera dödliga sår, sin oroliga jöndiska lefnad den 29 juli 1030, i en ålder af 35 år. Hans lits blef senare uppråkt och nedslutt i Söderköping domkyrka. Som han af sina Landsmän blef dräpt för sitt planlände af Christi Evangelium förklaraes han efter döden för en mätor och blef af Romersko Psalmen Benedictus VIII, upptagen ibland Romersk-Catolika Kyrkans Helgon, saint kallad Sanctus Olavus eller Sanct Olof - Vid hans död utbreddes sij ryktet och kom i anteende till allasma onder. Såsom tukten till sorg öppnade jorden oväntatiga vattu käller, strykande af ycar eller svindel belade Åkommor och sjukdommar ö pådragande af kläderna Lifs förlind grün ö och det Barnsbörd m.m. Som och Minnesstader och Altarer och Kyrkor invigdes och efter honom uppkallades. Ibland dessa årö S. Olufs Kyrka Källa och Capell i denna socken Annarska 1. vid pass 300 alnar ifrån kyrkan, i söder, vid S. Olufs Gränd är den bekanta S. Olufs Källa dit står der S. Oluf skall vara i byggt slagen, min mening är nog att källan uppkommit samma år S. Oluf blifvit mördad. Hållan har den egenskapen att vatten löper så hastigt ur källan att det har en betydligt läkande kraft att buda sig i och bato yttre skador ögonflusser, Huggsår, Skäftsår, Ledviktningar hvarför det leggesur

2/
 på flera miles afstånd. Liknät är berättelsen tröglig, att Kong Olaf under sitt vistande i Socknen, själv uppsökt och låtit uppvisa den för sin Häfthållning, då ikke något hettre vatten finnas på hela Öster.

(Min O. Ch. ann. Källan här otsökt ejkligt varit en hednisk offerkälla och platsen en offerlund därav namnet Lund = Källa

(Num 2, Åter vid pass 300 almar från Kyrkan i norr har det gamla S: Olafs Capell stått. Detta stället är mycket markvärdigt, särskilt flera Antiquiter, till och med under min härvar, varit här och skrämt häntigast besökt Kyrkan & ingen längre vidare.

Grundmuraerne, som nu kallas Capells Grund, är ännu i dag i behåll. Vid mätning finnar man att detta Kapell varit 16 almar långt och 8 dito bredd. Stället är tillika omgivet af en temlig hög jordvall. Berättelsen är att S: Olaf låtit uppföra denne borg och tillika sägs att Kong Olaf någon tid själv badde i Socknen på St: Olafs Gränd när han efter Sjödrabbninga med konung Knut vid Åhus låg med Flotta i Helga å. Kanke i själva Kapellet när han för tillbaka till Norge åter lämnade det Socknen till helgedom. Sibniel noga beräknat och förtal har (Capell) utreundit af Gömslätt i denna afträgna Skogstrakt och fått vid af sin prydad öfverrumplig fört sedan blifvit et Kapell hvarmed stället ännu i dag kallas.

§. 5. Om Kyrkans Alder

Man slutar af den gamla store Dopfunlen och andra gamla modeiga byggnadssätt - helt olika själva Kyrkans och håller troligt att hon är byggd i 12 te Seculus och kanke emellan åren 1100 och 1150. Socknesfalket säger den byggdes på samma dag som Kyrkan i Lund då socknen heter Lunde hvars Kyrkor hon till utreundit mycket liknar.

(Min ann. O. Ch. aldeles fel uppskattning & ålders nog närmest synliga tid, och är nog ej härlig dyr åtta Kyrkan nu platsen

6.

§ 6 Om Kyrkans Utseende yttre

S. J. Om de Niö Altarens Brukt.

Det nedersta Altaret, som utan tvifvel, stått i sydöstra hörnan af Storkyrkan och i hvilken Dopfunden varit inmurad, har troligt blifvit betraktad brukadt till den Heliga Dopelten och haft namn Dop-Altare. Orsaken härställ har förmödligt varit den, att såsom ingången till kyrkan här, igenom portarna varit stor, så är dock, i andligt afseende ingången igenom det Heliga Dopet, till den Christne Församlingen ikke mindre, utan sådan, att alla, af alla handa Folk och Språk kunnat i dessa Församlingar inkomma. Det Altare, som sakerligen stått vid den igenmurade norra dörren, igenom hvilken, vid Guds häntes slut, då de andra dörrenarne förmödligt varit till slutna; Kyrkofolket troligt gått ut av Kyrkan, har helt säkert varit altare vid hvilket Dådsmessan, för de Aflidnas befridelse i franskars eldn blifvit aftryckta. Kyrkan likaså där Liket nära jord fälle de har här sitt ståll till dådsmässö Altaret; att den yttre Församlingens Ledamöter gingo denna vägen ur Kyrkan till sina hem vist så och den salige "genom döden till den utvidlande Kyrkan på jorden till sätte: att: Fadermerstai i Hemmet.

S. Anna's Altare - Kyrkozengens Altare o Mat altare at Kyrkogårds hustrurnas förring af Matvaror till Fack- samhets affär för Kyrkokordens besvir.

Frefaldighets Altaret äfter Altaret att affär man möjliggör der affärskistan o färdig storkun.

Rukku-Altaret För de i Catholika tiden bruklig Rukkning ejnen: der in jeann Eld nyttjades för röksmogen och gusens antändande.

S. Marie-Altare Smörjelé Altare: i hvilket finnes en vidhäftig i hälsgång deruti ett stort Mässingsfett ganska noga derefter appassatt. Man vet att Catoliker hade en invigd Smörjelse för att blixta Kraftigt beväpnade till strider emot alla hande onda prester. Smörjelse festar.

8
Pter = Altaret och 2:e mra Wra' altare bestående för allmänna
Mässa eller Guds tider och förtöljar Nattvarden
Det mra Wra' Altaret föreställer stående Brudt och den
andra Vinet sitt i innan Nattvardens föreställande,

S. g. om Bilderna på Altaret

Sjelfva Altartafan föreställar Kristi Himmels
färd. På begge sidor om, är nio glockor gångjern
dubbla. Flygeltaflar, som efter godtyckelse öppnas
och åter lästsas. Bilderna betecknar Christi Le-
nads Historie. De hafva, för vid ~~vid~~ 50 år sedan,
varit mycket väckert målade och förgyllda, men, vid
den Reparationen, som är 1769, vid då varande Kyrko-
herde vacance, blef anställd på Stolorna, blifvo de
taflor, med deras bilder åverstrukna med grå färg
på sätt de nu förefinas. — På S: Annæ Altare före-
ställer S: Anna jungfru Mariæ Moder sittande på en liten
bänk med Krone på hufvudet och vänstra handen om
kring Jungfru Mariæ som sitter på hennes knä och har
barnet Christus i sitt sköte. På trefaldighets- eller of-
fer Altaret är likt som upp och nervända trapsteg, af-
vanför hvilka Gud Fader föreställer sittande på sin
Gudomstron och hållande emellan händerna ett kors
på hvilket Guds Son betecknas vara fastnaglad. Of-
verst uppe i kall hafva hängt en hvit duvhövding, hvori
genom den Heliga Ande varit afbildad, men
den har fällt ned och i snare tider kommit bort.
Bakom tronen är likt som en spegel eller ett fönster,
med mångfaldiga smäckel eller rutor och innanför afven
så många små kamrar. Rummet, där biblerna är, skall
nog föreställa himmelriket, de upp och nedvända trap-
stegen variehetet att komma till hemmet och spegeln
eller föntret skall trotsigt hafta afseende på det som
låtes i 1 Cor 15:12. Vi se nu igenom en spegel uti
ett mörkt tal, — men då ansigt emot ansigt. De små
kamrarna skola nog beteckna de saligas hemmet. Hem-
met och syfta på de ordnu Christus taler i Joh 14: 2 / 20
Fors d. 32, bok. — På S. vy sig föreställer Jung-
fru i Kunglig tydla Skogsduars

fru Maria sittande med Krona på hufvudet och om huden af en grisbläf (grisblad 1475) med sin ventre hand framräcker hon barnet Jesu. Omkring henne vid begge sidor, på ett par tunn flygeltäflar, synas flera Frumtimmers bilder, hvilko, efter hvad som ännu berättas, skola betrakta de Helige Kvinnor, som, i boken af Nya Testamentet, för Evangelii bekännelse skall, under gott Martus döden. Här avan för här även hänt en särpräkt bild, som nu ligger på Altaret nedfallen. Finns icke fördubbd linnglas, som förr stått på predikstolen, där man här även se en liten bild af en valker Yngling som håller i högra handen en lje i det vänstra. Et linnglas, och med högra foten trampar han på en hufvudlikel. Här under före ställes på ett förträffligt sätt, döden, som icke, hvilket man studer finner, bör vara afbildad någon rys värd och förskräckande gestalt, ty för en rätt Christus är den alltiv ängelcum och antes satan en efter längtad Wan, som skall en gång föra honom till ett bättre och sällare lif än det närvarande.

§.10. Om S. Olofs Bild.

I en kyrkan, på norra väggen, åfverit vid Frumtimmerutværdem, är fästad den bekanta S: Olofs bild. Den är af ek och 3 sat i långden. S: Olof harper han om hufvudet ett förgylt Bälte, på hvilket synas 4 hufvudikalar, på Asclarme en grisblä Mantel skon på fästerna dels som Konung och dels som Martur halver han Krona på hufvudet. Hans händer håller han en Silversyra och i den vänstra en Kalk, i hvilken fördelslits före ställes bekrucade. Med högra foten trampar han på ett fyrfotadt djur som liknar till hufvudet en Manniska, till fästerna en Björn till stjert en Drake och till den afrija Kroppen ett Lyon. Da man vet att S: Olof, i lifftidem har jo högsta vördnad för Kristen domen och med en autrattlig ifuer, arbetade på hio Under Jätters omvändelse derlill, såsom ock, att han var

Så full komligg avertysat dertill om, att hela verlden var återlöst genom Christi Blod, att man ansag, att de, som ikke godvilligt ville antaga denne forstörningslåra bönde dertill trängas, så finnar man utan tvéninghet, hvad ytan viss betyda i högra handen och kalkun i den venstra. Det underliga dijetet på hvilket han trampar, skall, utan tvifvel, beteckna de rysvärda Hedningarna, den han hitt ilke bättre värde, än att i grund nedtrampa. Dessa insignier skulle och kunna föreställa S: Olafs däds sätt såsom Martyr, men då hade kalkun bont vara i högra och ytan i venstra handen. Den första meningens läror dersöre vara den lille mansbilden, som en på högra sidan och synes spela på violer. Det är bekant att Torsktidens Hjälter satte ett högt värde på, att hafras i hitt sällskap sådane man som hvarje gång, de utfröde någon lycklig Krigs-Maruwerk, strax kunde i sin rum författa, och med sang och strängespel verk ställe, dessa hjältars beröm. En sådan Rimmakare, Janzare och violinistpare föreställer denne bild. Som dessa Skalder, i jämförelse med de Hjälters hvilkas lufde förmade, voro helt obetydliga, så är dock den omnämnde bilden, i proportion, mycket liten emot S: Olafs bild. Att den på högra sidan ombekämpas i sijn utveckling. Han viss med sin violin. Liksom säga oss att S: Olaf, i sin tid varit en stor hjälte, som, igenom sitt märd, utröttat mycket till Christendomans framgång och förkunnen. — Den Skrift, som är fästat avvan för S: Olafs bild, och är präntad med rödt och svartt bläck, är författad år 1769 af en Nådurs = Predikant, John Hörning. Den minnehåller, efter Sarco Grammaticus och stora Rimmkrönikan en kort berättelse om S: Olafs lefnad o

Förstidn. ant. 23/10 1817: "Och nu inträffas det mäankliga att samma som reformations 400 års Jubileum firas inom den protestantiska verlden, här det upptäcks att S: Olafs bild fördom dyrkades i den kyrka som här hans namn är betänktligt angripen av bråsnasp och synas ej till undergång. Den underrättande S:t Olafs, som hulpet S:t mängd, kan ej längre hjälpa ej själf utan ej en mer upplösning haf mötes. En tillgång till annaled hafvit hitt. ö. ant. akademie-samvalts bruds artilleri fördon i anknytning bildens konterverrisse.

§.11. Om Kyrkans afrija Bilder och Målningar.

Frålsarms Crucifix finnes fästadt mitt för ~~stora~~
den södra stalraden och mitt för den norra syram
man sit i stor c i g q, som, nu ett förtäffeligt
sätt, föreställer Jungfru Mariä Bebodelse, Christi Födelse
Hudflängning, Korsförfatelse, Begravning. Uppståndelse
och Klämmelstunden, jude föreldri samt de heliga Apostlars
dödsätt. På Predikstolen är åfven runt omkring, åtskilliga
bilder, som beteckna Evangelisterne och Apostillarne
och är ganska väl utarbetade och väckert målade. Vidare
finnes här inga stora bilder och målningar i fronten
en stor bräd=colaff som står i Begravningsgångens
framför likhökarna, och efter den hafuer Kröna på kuf
vadet skall den sakerligen afhörla något helgon.

§.12. Om Likitelenarna i Kyrkan.

Överallt på gångarna är likitelenar, men på en
stor del af dem är inscriptiōnerna alldeles utnatta, de
, som ännu, med mer och mindre svårighet kunna läsas
, upförs nu här i den ordning som de i Kyrkan, ifrån
Stor = Åktaret nedåt, före kommer. 1. Wid Klockarestolen
:- Här under hvilar den S. Man Hendrik Stenell, som
bodde och dog i Ljunglyckorna 1702, i sin ålder 61 år.
2. Wid Brundstolen: - Här under hvilar den däggdyg och
godfruktig Matrona S. Metta ~~Herr~~ & ~~Herr~~ Ericsten
, som dödde anno 1675

3. Mitt i Chort: - Här under hvilar sondom ährenyngje, och
Vällarde, Man Herr Blas Andersson Aslungs, av sådö i Hulten
anno 1632 den 12 November kallad till kyrkoherde i Scte Olaf
¶ Pastorat A: o 1674 den 26 April, bortsomnat i Herranom 1695
den 18 November och förestatt det heliga Ministerium flitlig
och troligt i 21 år 6 muner.

4. Wid uppgränden till Pre dikstolen: - Under denne sten hvilar
fordom edla och godfruktande Frue Fru Brita Dorothea
Pohl fädd A: o 1670 den 15 November var. Åktarkap med Lieut
mantn Herr Johan Törner 18 år, fäddle 6 Barn, satt inkos
13 år, dödde 1714 den 7 Decem. Lipsiden 44 år 3 vick 3 dagar -
Hun: denne Fru var således endast 13 år, när hon blifvit
Man och kunde kunnat tro, att jag ikke nu ränt na' steun, min
minnen är ännu ganska tydlig.

5. Här för med hustru Stalraden i Stor kyrkan: - Här nedlade
Commissions Lantmästaren Olaf Letth och christina Fr.
drica Berg klin stiftet af en alikad Son Carl olaf född
den 14 Maj 1811, afled på S: Olufs gärd den 22 Janu 1814 ^{med}
6. "Vid s. Mariä" Märe: - Härunder hvilas salig Barnet Joha
nes Klingenberg, född den 16 dics den 22 April 1714
dito Johannes 1715 - Härunder hvilas salig Barnet Lea faken
nes Magdalena född den 10, dics den 18 April 1718,
7. Här nedanför på norra gången: - Här under hvilas den
åreborna och dygdsticade Matrona Saliga Anna Margaretta
Rogge, som bodde i Åströöf och dör saliga affomnade den
24 Maji 1731 uti sitt ålders 36 år.
8. Här nedanför: - Som Hinlius Hera har med längt
tid lefvut lönna de sinas gudlighet sa' har han också
gjut Sex Sjutj' åldrig mat Ty Brita Prall fätt
rone att hon sin Barn' Barns Barn med glädje haft
ett.
9. Nedst i norra gången: - Här under hvila de fyra fröm och
dygdesamma hustrur nemtl. Klockarums väluktade Lars
Hällungs. Den första Gundla faken datter Hové gärd, som i
Herran om affomnade anno 1722 den 30 April i sitt ålders 37 år. Den
andra Elsa Persdatters afled i Barnsbörd den 5 November anno 1723
i dess ålder 23 år. Den tredje Anna Rasmusdatter Ramberg däddes
1727 den 10 April var 28 år. Den fjärde Christian Märs dater, hvilken
därde den 8 September 1731 i sitt ålders 26½ år
10. På södr. gången vid Predikstolen: - Här under hvilas den unge
dreny Wilhelm Jakobson Törne, hvilken fäddes hittills
verlden den 3 Novbr. 1687 och affomnade i Herranom den 10 Januari
1691
11. Här bredvid: - Här under hvilas vår unge Son salig Rein
det Gustaf Törner var född den 10 Maii 1699 och affomnade
i Herranom den 28 Augusti 1701.
12. Här nedanför: - Min Fahr en Bondehvar min Mohr
en Bondegumma var hvars ben till domedag hin roo
härunder finn. Min Fahr och Mohrs namn de haft
sit bo i Åstarp. Der lefde de ihop i vässtan utan
bry. Fahrns namn Anvid var Mohrs namnunders Beng.
te. Neit Herrans Nid sag ej kall mehra eftertränta

In att de lefde nu ox finno see med lust, hur
Herran hulpet mig af myndoms qual och lust
Nu kan jeg intet mehr förmåda mina kara På deras
döda mit pants til skyldig äbre För omsorg som
de haft so läggis denna stenen På grafen der de roo
ha för sin bröllober Samuel Euraus Pater i
Westerstad och Östra by arvid Persson blef död 1712 och
Bingta Peters döde 1706.

13. Här nedan före:— Här under hvilas trumpetaren vid Skan-
ska Carabiner-Regementet Nrs Sjövärldt född är
1742 och död den 2 maji år 1816, samt dess hustru
Eva Charlotta Cronlund född är 1748 och död den 24 juli 1810

14. Midt för St. Annas altare:— Här under hvilas sonelom
inspektorn vid Kungs åhr nu hos Gud salig. Sven
Sjöberg född i Skröderöd och Skane den 21 april
år 1697 och dödde på Elmhult den 6 nov. 1761 samt
dess kara maka Märta Palander född i Rågberga och
Småland den 29 maji 1698. ^(cogn) På en liten bläckplat
med förgylta bokstäver, som är sätta avvunpa St.
Annas altare läser man, att denna fra dagden 27 januari 1781
15. Här nedanför är en liten bibelin, som liksom vis-
ver, att inspektorn på Elmhult N. Ekelund son
Gustaf, som föddes den 9 Mars 1807 och dog den 5 feb. 1811
här ligge begravd.

§ 13 om Kyrkans inventarium

Utom en stor del aldro och nyare böcker ö ohy lu,
iht hvilka är Helius Krings, och magister Fallius dispu-
tativ om St. Olufs socken i Skane, äger Kyrkan följande
inventarios i Silfver. En sockn Kalk med patru 10 lös
och St: Olufs yxa 2 lös; — Malm- : & Klackor: — Messiv;
= = = diverse: 1 dopikål, nägra corne flöd o d gl.
Röpkille Karut.

(cogn) Man tycker som sagt att den Kyrka är mycket fally,
då hon ikke en gang äger en Brony Kalk af Silfver.
, hvilket ännu är en nödvändighet för alla Kyrkor.
I detta afseende få jeg anmärka ut för 2 är sedan
ägde hon ikke blott en kalk med patru på 40 lös, utan

och en mycket vacker depikat på 51 ladv; men natten till den 9 juli 1817, blef dessa lyrber- heter henne ifrån stulen. Tjusuarne aro upp- läkta, men dito sköna kyrkosilvra i borten och laror aldrig åter bekommas.

§.16. Om offring.

Mit egenom affras till denne kyrka. Hugn verk. förbijsär med mindre några hattkron- mar i den affigt. Stundom hitsändes och offer den ordinariis Pontificen med utenskrift till Kyrkan eller Kyrkoherden. Likväl de dagar på hvilke affras i synnerhet aro Midsommara och St. Olyfs dagar den 24 juni och den 29 juli. Si: ockups dagar är dock den indrägtligaste. Då församlas här menighets till sot stort antal. Ipråm Morgonen till aftonm är ett beständigt in- och utgående i Kyrkan. Till tyrtet och tidvisligt anständigt afvärva' och betrakta bildun de' huur och en nedlägg' efter räid och åian, en gäspia i' offerkistan. Det är icke vanligt att det med tysta pas till och med på 3 R: d Banks. Orsaken till dessa offrar är flera. Lyklig handel, god års växt, återvunnen helha, ofver ständen nöjd och farlighet åter andra för att bli frika och återställda helbrejda. Dutto kan så mycket säkrare man om den dagn ja' se atrolig mängd af blinda, dufre, halta och lama personer och flera som hafta åtihille. ohugliga sjukdommar satom ondhet, Kraftskador, skalle Bulder m. fl. Nagut papitteri lärer detta un förliden icke förföras med bilderna. Svick har haft i äldre tider vid dessa. Så dant är händ in i kyrkan hafta de helt sagt och alvarslant, framgått att offer altaret och, under et värdefullt betraktande af bildun der inför nedlägt sitt offeri offer pistan. Derefter hafta de

uppal f. St: Olafs bild och 9 ggr i rad, nedtäckt
och åter upphängd gecan vid den, vistkvarje, nedtagning
, 9 ggr struket sig på den del af kroppen, som haft någon
svaghets. Sedan hafvar de gått tillbaka bort till yng-
lingar vid horn och struket sig med den sia, liko mäng-
ggr, som med green & häripå hafva de hulpet sig till
S: Olaf Källa för att dricka och bade sig. För yttre sjuks
dom hafva de badat sig med dess vatten, och för de inöro druc-
ket deraf. Men som ikke vigt lükandet kan begåres de
de andras till skänks, så hafva de vid bort, ändet sätter
betalning för vatten, även affrat i Källan icke blott
kopper och selfurpunnar utan och i denna tid da en
haft mykt få spiljemynt, nedkantat sedlar och handels
partiklar, ja och återkliga fädoärrum, af hvilket en
unvanit Brod och ort i synnerhet passande.

(ann): Si olafsdagen infingo sig och hafl fler handlare
kare, jordbruksare och kramare, se att den dags källa
och hantlades ånnu marknad. Till år 1801, sätta den
29 juli för att ju vilken dag, så in seleked appnas,
hills aldelhet Guds tjurst som kallades Olafs-mässan. Men
som nämde är den ord. marknaden hels affrat, da; i sät-
deraf, upphördes och med olafsmässan. Likväl ha de
vanlige appnirn bibehållit sig. På det man nu hafva
affrat inträde i kyrkan efter behag, sa; S: Olafsdag
infall i vickan, för samlar sig gerna folks till
sondagin framt, då kyrkan är så fullproppad af
männicker att prästen har ofta storst mörlighet
vid att komma upp till predikostolen. De sätta-
de dagar i vickan till dagen efter S: Olafsdagen,
vid vilken tid de tro sig, se de gl. markes platsur
med köp och bygt, dans och spel, och slattede
bemåltet merändels den glade festen här, som annor-
städes på landsmarknader vid Brator, Surdon och
Hagsmål.

St: Olufs ytre säng för hafva vägd 2 mark i
st. för nu 2 lvd. Synta från på St: Olufs gård,
som hanet för vid pass 200 ö 300 år sägs ha bont.
tagit gl. yscan a' givit deraf 1 dusin matrkedar.
Skeptr kva hon i so'iton färligdom so hon nötky
i skurale sälja Skeppemo. Född i en tids färgade
för föro frizäfus. Välade då färhållundt med yscan var
orsakshåll hemm i råkall nöd. I sin färlighet handade
hon inte utväg att göra yscan större än den nu är.
Birz hin helme skeptr, som attidliko
fättig.

tids togeded der alle ande vore frizäfus